

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

A unified theory of development: A dialectic integration of nature and nurture

Transaksjonsmodellen og dens betydning
for vår forståelse av tilknytning.

Charlotte Reedtz



Arv eller miljø?

- Francis Galton, sent på 1800-tallet.
- John Watson, behaviorismen fra 1920.
- Den kognitive revolusjonen fra 1960-tallet, Jean Piaget.
- Sosial økologi og betydningen av sosiale forskjeller, Bronfenbrenner i 1977.
- Nevropsykologiske fremskritt omkring tusenårsskiftet.

Rough History of Nature–Nurture

Historical era	Empirical advance
1880–1940s—Nature	Inherited differences Instincts
1920–1950s—Nurture	Reinforcement theory Psychoanalytic theory
1960–1970s—Nature	Ethology—species differences Behavioral genetics Cognitive revolution
1980–1990s—Nurture	Poverty Social ecology Cultural deconstruction
2000–2010s—Nature	Molecular biology Neuroscience

Arv eller miljø?

-Historisk tilbakeblikk

Spørsmålet om det er arv eller miljø som bidrar mest til menneskets utvikling er gammelt, men fortsatt kjært.

Kunnskap viktig for å predikere utvikling

Hvordan kan vi forbedre utsiktene for de individer som vokser opp i vårt samfunn?



Plan for forelesning

Samerofs transaksjonsmodell:

Barnets utvikling langs fire dimensjoner

- A. Personlig endring
- B. Kontekstuell endring
- C. Regulering av personlig tilstand og kontekstuell tilstand
- D. Representasjon av erfaringer

Syntese av de fire dimensjoner for å få en helhetlig modell med både

- Strukturell formulering
- Prosessformulering

Arv og miljø i et dialektisk perspektiv

- Arv og miljø påvirker hverandre gjensidig.
- Motsetninger i menneskets utvikling utgjør en enhet der utvikling ikke vil skje uten begge elementer.
- Våre arvelige disposisjoner og medfødte egenskaper påvirker vårt miljø, og vårt miljø påvirker våre arvelige disposisjoner og medfødte egenskaper.
- Jordas dyrearter og miljø har utviklet seg sammen i en transaksjonell relasjon.



Samerof: Utvikling langs 4 dimensjoner nødvendig for en helhetlig teori

A. Personlig endring

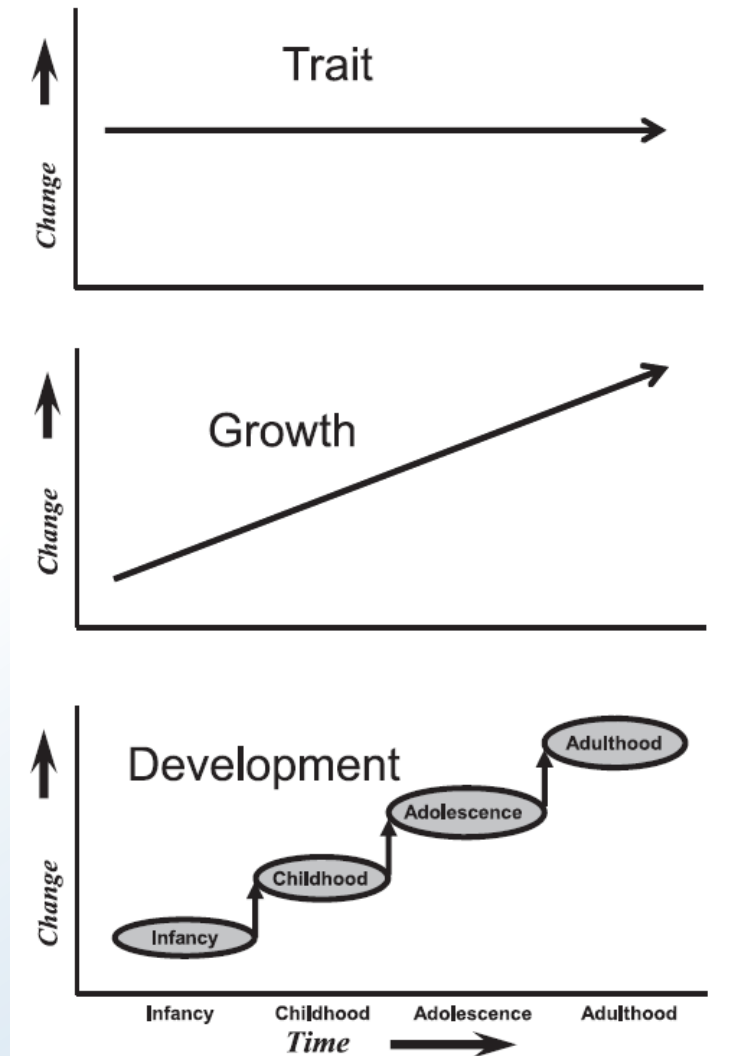
B. Kontekstuell endring

C. Regulering av personlig tilstand og kontekstuell tilstand

D. Representasjon av erfaringer

A. Personlig utvikling og endring

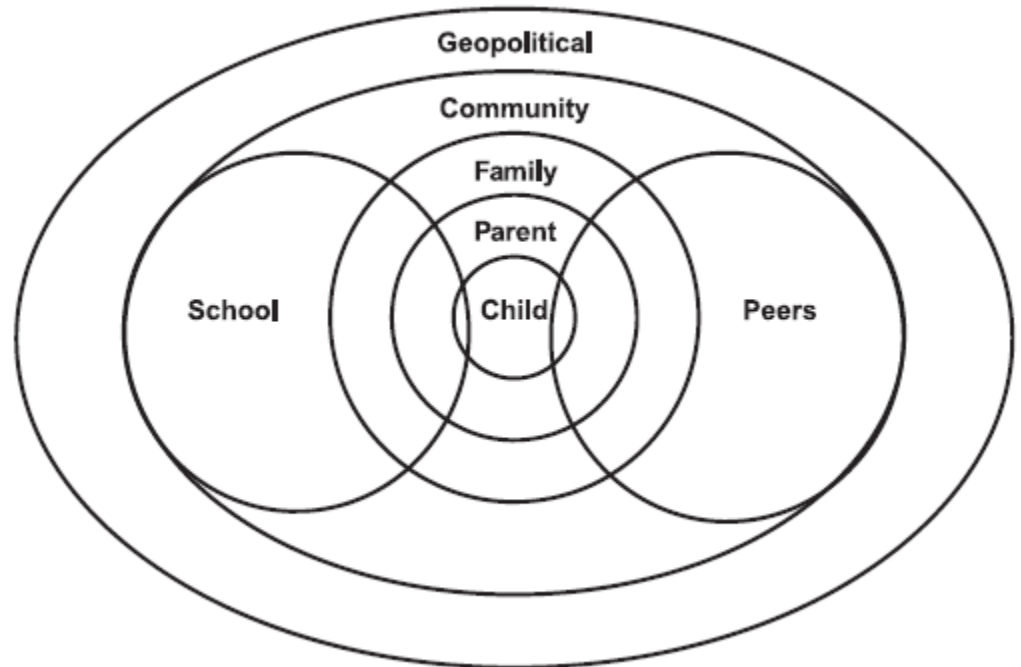
- Personlige trekk
- Vekstteori
- Utviklingsteori



B. Sosial økologisk modell for kontekst

Atferd og utvikling skjer i en kontekst.

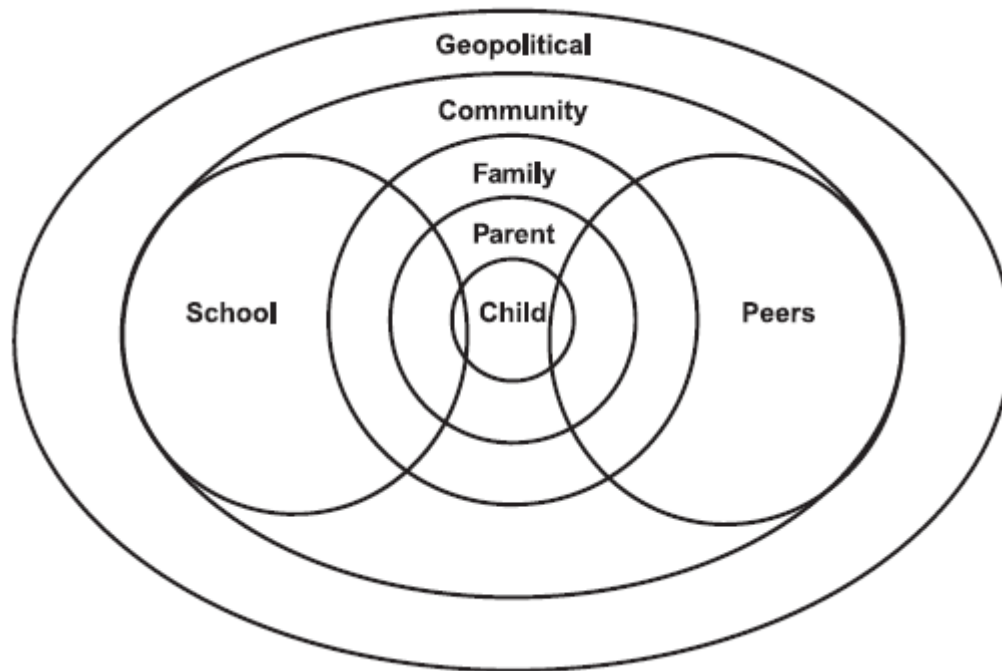
Tilpassing avhenger like mye av karakteristika ved miljøet som av egenskaper ved barnet



Negative erfaringer gir risiko, positive erfaringer gir motstandsdyktighet, eller...?

- Multiple risikofaktorer påvirker barns utvikling.
- Matteus-prinsippet (Matteus 13:12):

«For den som har, ham skal gis, og han skal ha overflod; men den som ikke har, fra ham skal endog tas det han har.»

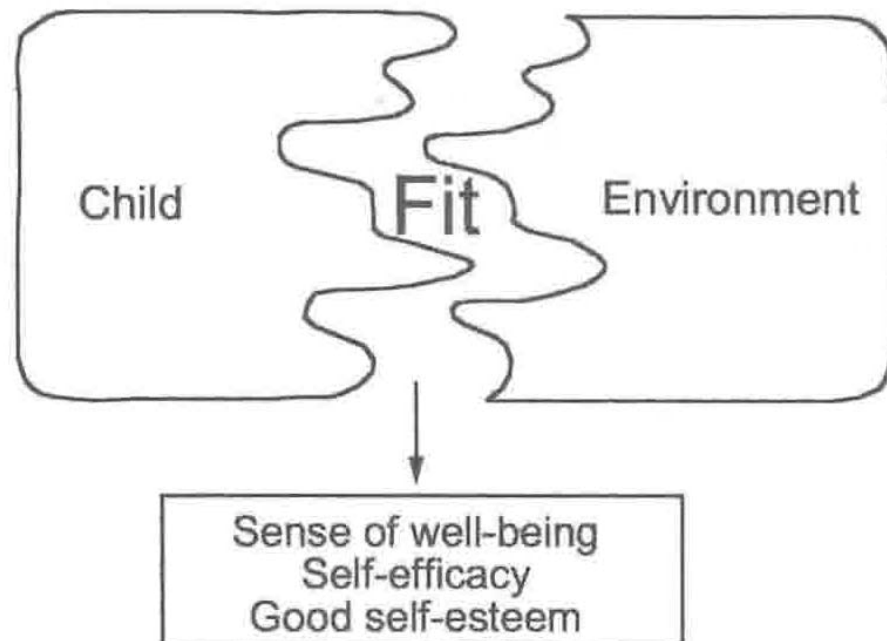


Goodness of fit (Thomas & Chess, 1977)

Temperament er medfødt (lett, vanskelig, «slow to warm up»).

Hvordan barnet møtes av sine primære omsorgsgivere viktigst for dets trivsel, velvære, selvbilde og selvtillit.

Gjensidig tilpasning.

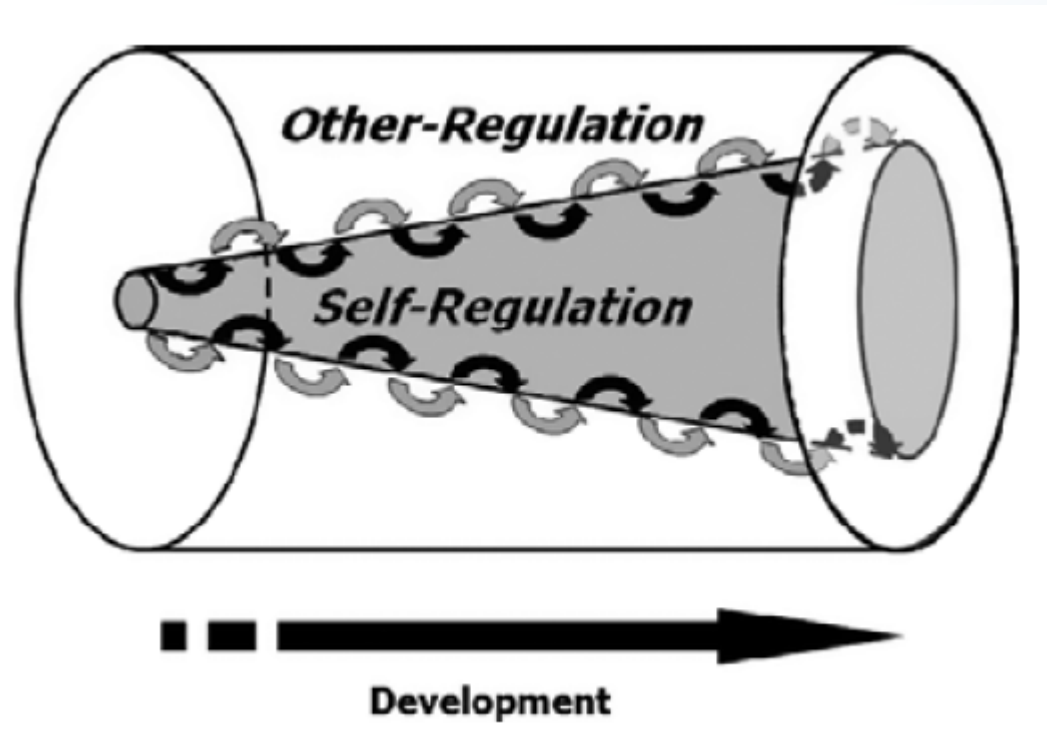


C. Reguleringsmodell

Transaksjonell regulering.

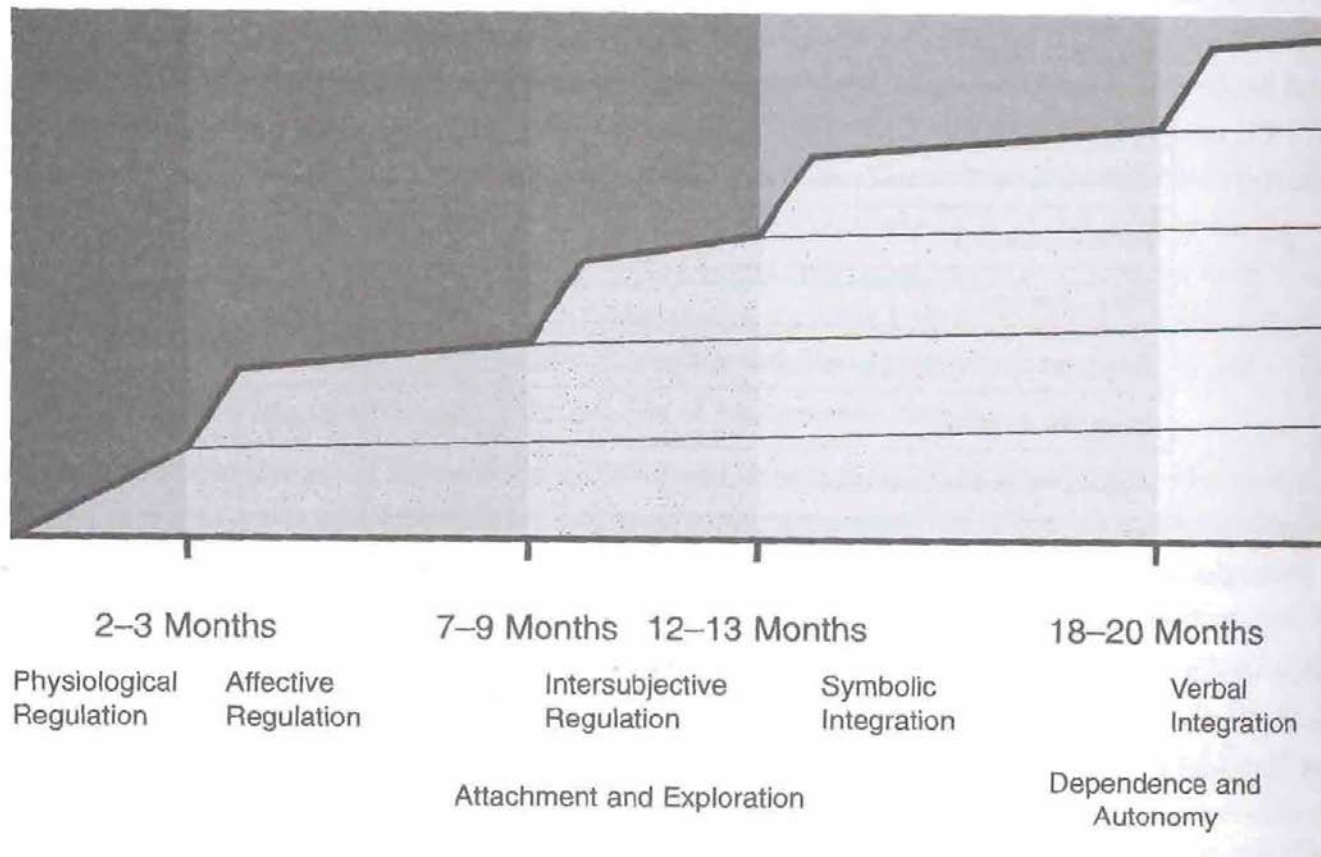
Gjelder ulike teorier, f.eks:

- Moralsk utvikling
- Identitetsutvikling
- Tilknytning
- Mentalisering



Regulating, forts

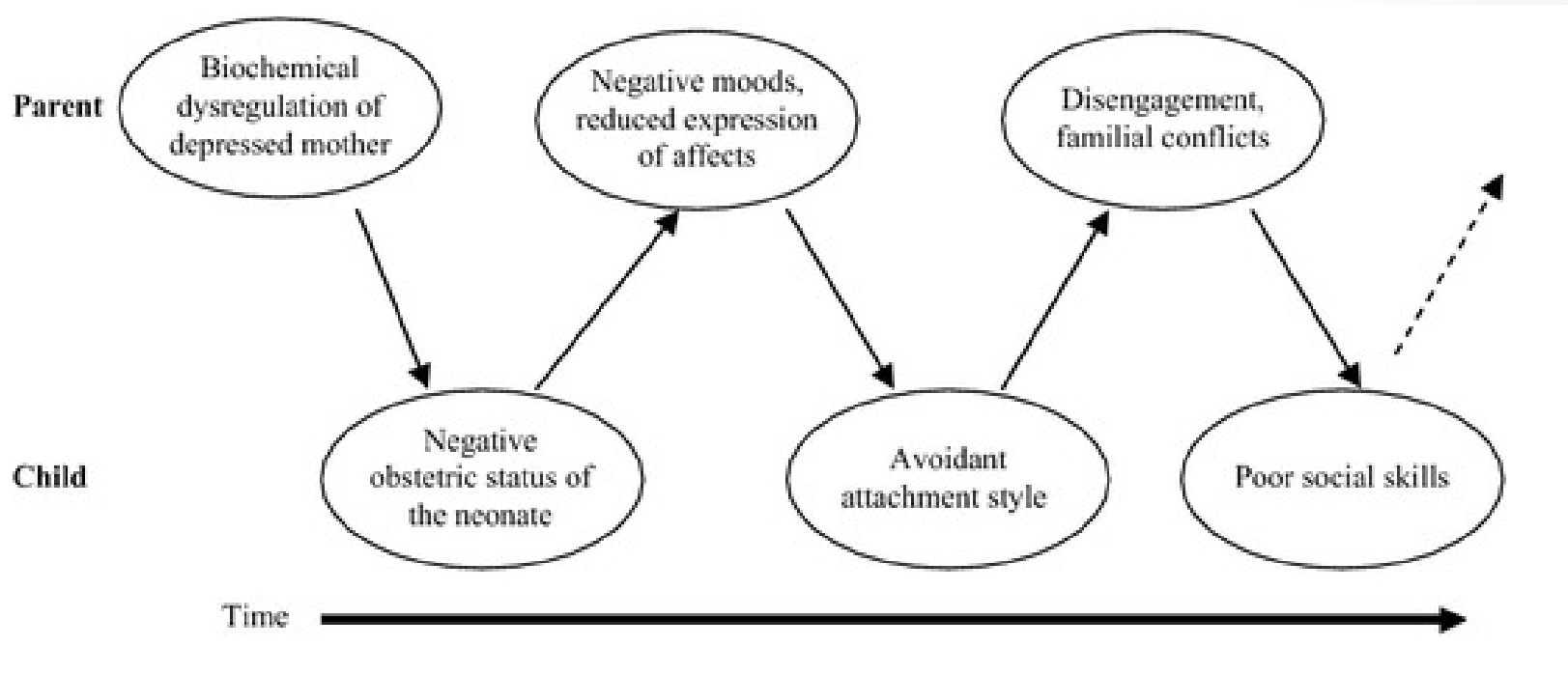
Figure 3.1. Developmental Phases and Biobehavioral Shifts in Early Childhood.



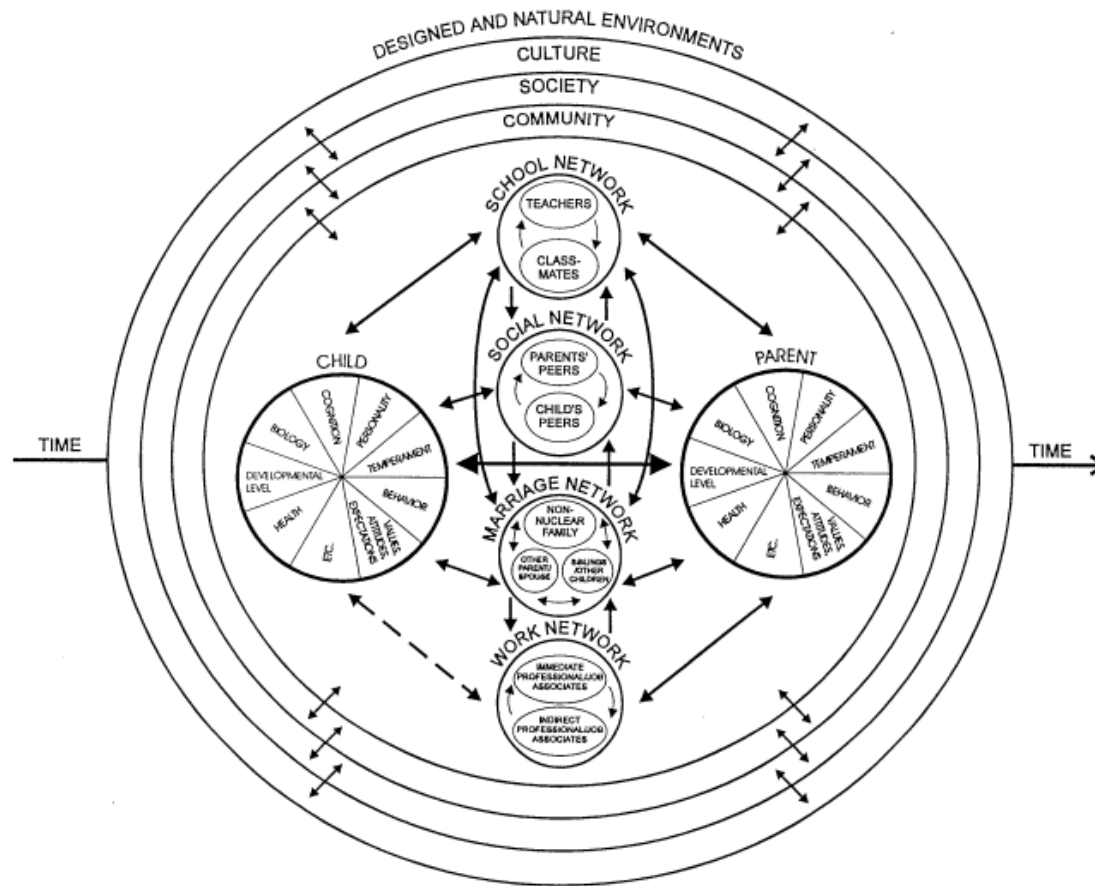
Eksempel reguleringsproblematikk

Nyfødte og spedbarn hvor mødrene har vært deprimerte under svangerskapet er hyppigere irritable og viser umoden søvn-våkenhetsorganisering, vansker med autonom og endokrin regulering (dvs. økte kortisolnivåer), nevro-motoriske problemer, og vekstretardasjon.

Field og medarbeidere (2002) tilskriver disse problemene økt nivå av stresshormon hos den gravide moren, med potensielle negative effekter på fosterets utvikling.



Individ, kontekst, regulering, og...



D. Representasjonsmodell

- Kognitive representasjoner, den internaliserte verden.
- Sosiale representasjoner, arbeidsmodeller for sosiale relasjoner.
- Kulturelle representasjoner, ulike etniske og sosiale klasser.

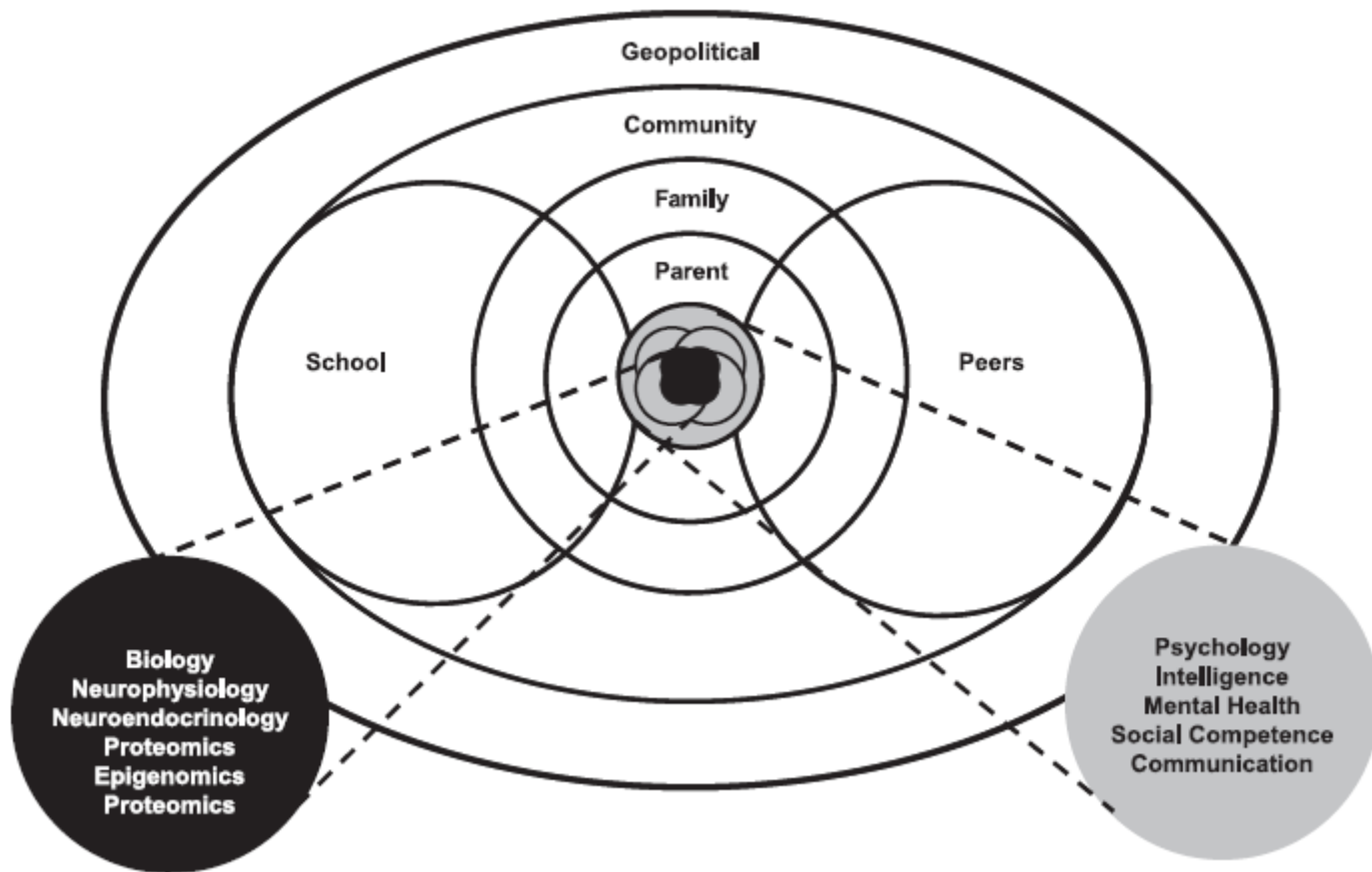
- Våre representasjoner er viktig for å sikre tilpasning til en kompleks og variabel verden, danner grunnlaget for forventninger til hva og hvordan ting henger sammen.

Syntese av disse 4 dimensjonene: Helhetlig teori for utvikling

- Strukturell formulering
- Prosessformulering

Samerofs helhetlige modell

Strukturformulering



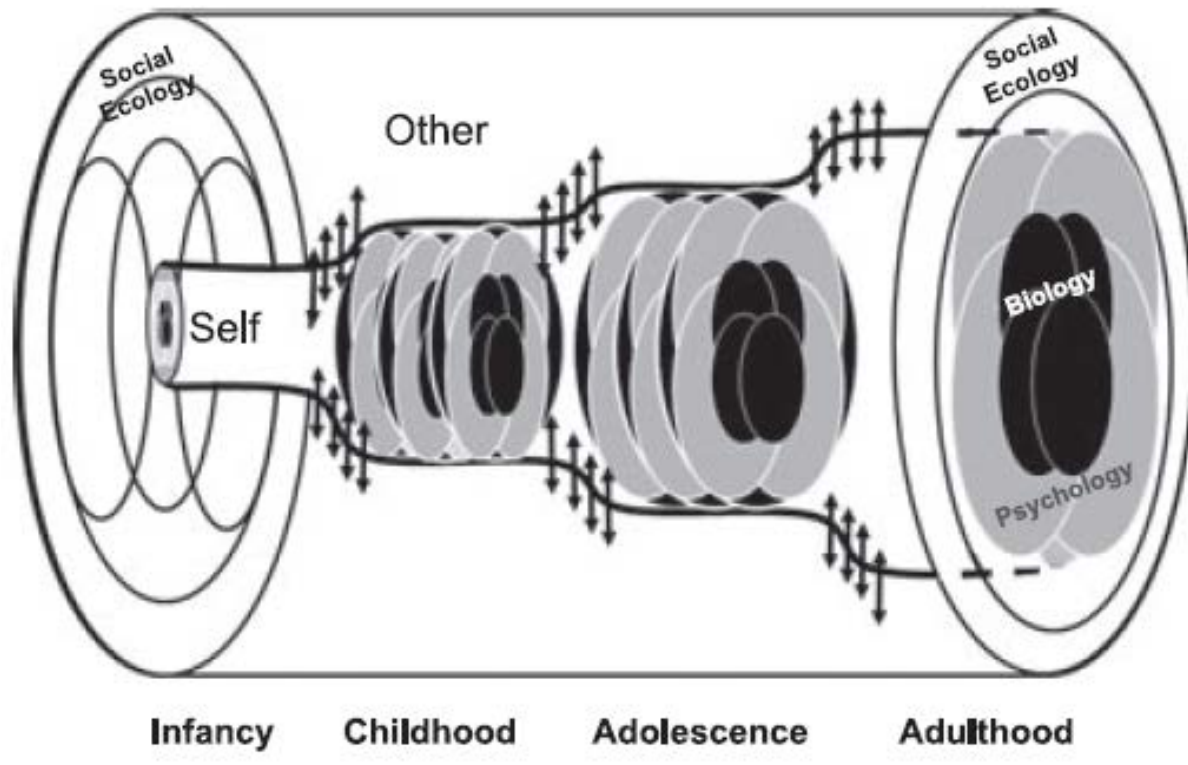
Ny utviklingspsykologisk kunnskap

Utvikling og tilpasning foregår som transaksjoner mellom

- Genetisk betinget styrke & sårbarhet
- Prenatale faktorer
- Forhold ved fødsel (eks prematuritet)
- Tidlige utviklingsfremmende eller utviklingshemmende/potensielt traumatiserende opplevelser (eks vanskjøtsel, misbruk, mishandling).

Samerofs helhetlige modell, forts

Prosessformulering



Transaksjonsmodellen

- Barnets påvirker og påvirkes av opplevelser fra omsorgsmiljøet
- Modellen omfatter både *delte* og *ikke-delte* påvirkninger
 - Delte påvirkninger: f. eks rutiner og barneoppdragelse
 - Ikke-delte påvirkninger: Sosiale opplevelser som resultat av at hvert enkelt barn har sin unike utrustning, temperament, og personlighet som påvirker omsorgsmiljøet

Transaksjonsmodellen og tilknytningsteori

Barns personlighetsutvikling

1. Barns ulike tilknytningsmønstre til sine nærmeste omsorgspersoner.
2. Forskjeller i foreldres/voksnes oppdragelsespraksis

Tilknytning...

Er et atferds system som:

- Øker sjansene for spedbarnets overlevelse
- Involverer omsorgsgivers emosjonelt sensitive responser til barnets signaler, som kan regulere/modifisere negative emosjonelle tilstander

Tilknytning

Tilknytning kan defineres som:

- Et emosjonelt bånd som dannes mellom barnet og en spesifikk annen person. Dette båndet binder dem sammen og varer over tid, og kommer til uttrykk i forskjellige former for tilknytningsatferd (Ainsworth, Bell & Stayton, 1991)

Tilknytning (Bowlby & Ainsworth)

Et spedbarns tendens til å søke nærhet til en spesifikk person og til å føle seg tryggere i denne personens nærvær kalles tilknytning.

Tilknytning gir den sikkerhet og trygghet som er nødvendig for barnet for å utforske miljøet og tilknytning danner basis for senere relasjoner til andre.



Tilknytning og andre følelsesmessige bånd

Felles for følelsesmessige bånd er at de:

- har varighet over tid
- rettes mot et spesifikt individ som ikke er utbyttbar
- har følelsesmessig relevans for individet
- kjennetegnes av at individene søker hverandres nærhet
- Innebærer at personene opplever ubehag ved ufrivillig separasjon fra den andre

Det som gjør en relasjon til en tilknytningsrelasjon er:

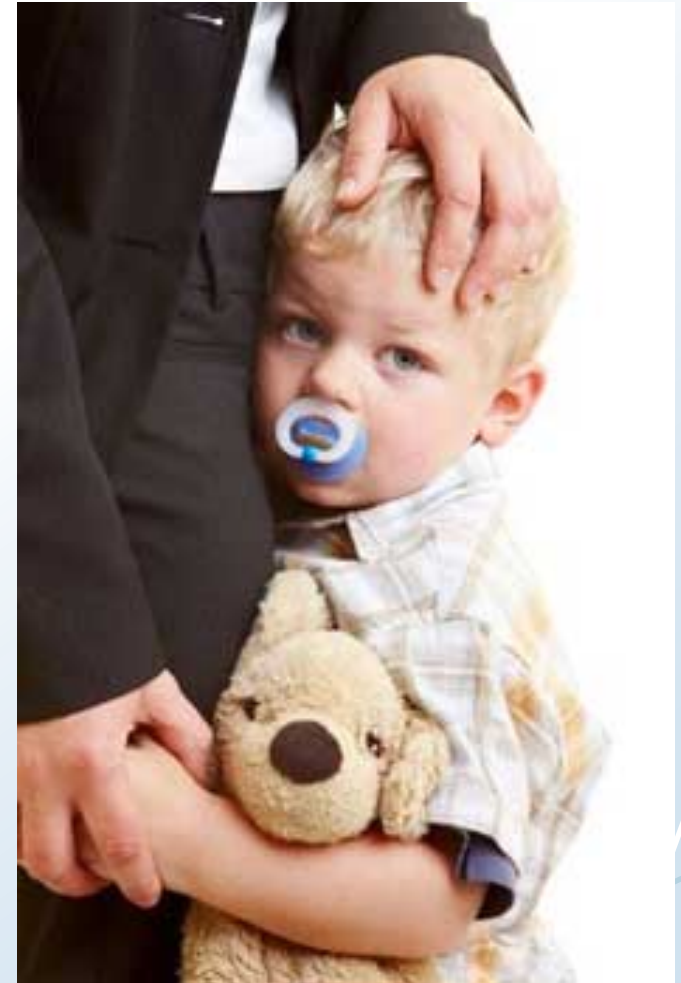
At den som er tilknyttet søker trygghet, trøst og beskyttelse hos sin tilknytningsperson

Mennesket er avhengig av tilknytning

-forutsetning for utforskning av omgivelsene for lek og læring.

-forutsetning for emosjonell og sosial utvikling.

-grunnlag for psykisk helse.



Læring via erfaring



Komplekse traumer & utviklingstraumer

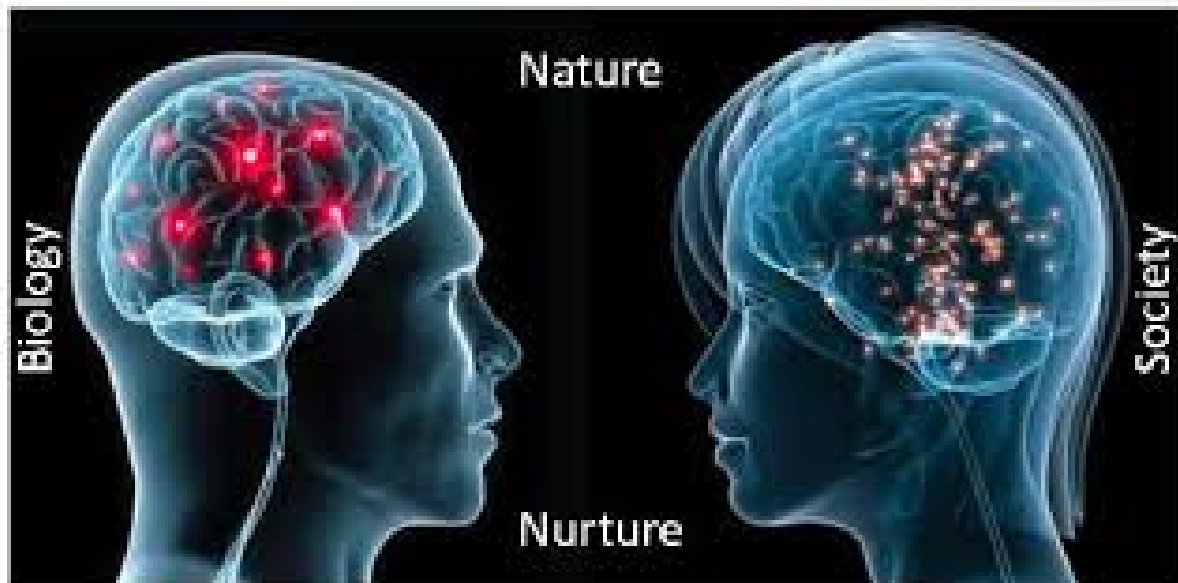
Opplevelsen av

- Sammensatte
- Kroniske
- Vedvarende
- Utviklingsmessig ugunstige traumer

som oftest av mellommenneskelig karakter og i en tidlig livsfase

Tilknytning

- Genetisk programmert prosess som foregår fra fødselen av
- Evolusjonsteori: Tilknytning øker sannsynligheten for overlevelse.
- Utviklingspsykologisk teori: Etablering av relasjon som gir barnet støtte i sin utvikling



Klassifisering av tilknytning

- Barnets relasjonelle erfaringer med omsorgsgiver utvikles til spesifikke forventninger om omsorgsgivers tilgjengelighet i ulike situasjoner og kvaliteten på tilknytningen er assosiert med graden av
 - sensitiv,
 - responderende,
 - kontinuerlig og
 - forutsigbar omsorg

Klassifisering av tilknytning

- Trygg tilknytning
- Utrygg tilknytning
 - Engstelig/unnvikende
 - Ambivalent
- Desorganisert tilknytning